

در دیدار با رئیس کمیته بین الملل دومای روسیه مطرح شد

تأکید ظریف بر به روزرسانی سند همکاری های ایران و روسیه

گروه سیاست: وزیر امور خارجه بر به روزرسانی سند همکاری های بلندمدت ایران و روسیه به سطح روابط راهبردی تأکید کرد. لئونید اسلوتسکی رئیس کمیته امور بین الملل دومای روسیه که برای دیدار با مقامات کشورمان در تهران به سر می برد...

صفحه ۲

دوشنبه ۱۳ مرداد ۱۳۹۹ | ۱۳ ذی الحجه ۱۴۴۱ | ۳ آگوست ۲۰۲۰

از درخواست توقف برگزاری کنکور تا فراکسیون عدس

عجایب مجلس یازدهم

صفحه ۲

عکس: بهر روز مهري، AFP

صفحه ۲

حمله به علی مطهری از تریبون باز مجلس:

نماینده ای بی خاصیت و همیشه طلبکار بودی

گروه سیاست: نماینده مردم شازند از تریبون باز مجلس علی مطهری را هدف انتقادات تند و تیز قرار داد. علی مطهری نایب رئیس سابق مجلس روز شنبه در حساب کاربری خود در شبکه اجتماعی توئیتر به انتقاد از سکوت ایران در مقابل رفتار کشور...

صفحه ۲

سال هفدهم | شماره ۳۷۸۳ | موقتا ۱۲ صفحه | ۵۰۰۰ تومان

سرمقاله

شکستن قفل نهادهی توسعه

کمال اطهاری - پژوهشگر

فرستی برای جرم بخشی و عیب پوشی نداریم. قفل شدگی یا تله نهادهی، روابط اقتصادی و اجتماعی ایران را رو به زوال برده و اگر ادامه یابد، زوال محتمل است. قفل شدگی یا تله نهادهی (institutional lock-in, trap) که معادل هم هستند، واژگانی آشنا و گویا در حوزه های توسعه پژوهی، اقتصاد توسعه و فناوری هستند. یک مثال تاریخی، فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در قامت یک ابرقدرت به دلیل قفل شدگی نهادهی است. مثال دیگر در کشورهای مرکزی سرمایه داری در حوزه فناوری است. به این صورت که اتکای بخش مهمی از کسب سود و جریان تولید (از استخراج و پالایش نفت و مواد اولیه گرفته تا یارانه) به خودروهای درون سوز با سوخت فسیلی، باعث قفل شدگی نهادهی و تله فناوری در خودرو سازی شده است. باین همه در کشورهای مرکزی سرمایه داری، قدرت اجتماعی یا جامعه مدنی قوی، مانند فعالان محیط زیست، در نهایت قدرت سیاسی را مجبور می کند که تله های نهادهی و فناوری ایجاد شده از نسوی قدرت اقتصادی را بشکند. راز بقای سرمایه داری نیز تاکنون توان سازگاری و گردن گذاشتن نهایی به تغییرات نهادهی بوده است؛ اما در بیشتر کشورهای پیرامونی مانند ایران، به ویژه وقتی دولت از درآمدی رانتی مانند نفت بهره مند باشد، قفل شدگی نهادهی به تدریج همه وجوه حیات اجتماعی را در بر می گیرد و به این شکل تباهی با بالاگرفتن انحصار ثروت و قدرت، رانت و فساد، دست اندازی به فضای شهری و طبیعی و ایجاد تله های فضایی و فقر آغاز می شود. این در حالی است که کشورهای پیرامونی دارای دولت توسعه بخش (developmental state)، با وجود نداشتن دموکراسی متعارف سیاسی، راه گریز از تله نهادهی را آموخته اند.

شکل بندی های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی اکثریت قریب به اتفاق کشورهای خاورمیانه، با وجود تفاوت هایی، در یک خصلت عام مشترک اند: قفل شدگی یا تله نهادهی نوفودال. به این معنا که همه آنها کشورهای پیرامونی در نظام جهانی و اقتصاد جهانی شده سرمایه داری هستند؛ در نتیجه این مازاد اقتصادی حاصل از تولید ارزش اضافی سرمایه دارانه است که در آنها گردش می کند تا قدرت سیاسی از آن رانت بگیرد. قدرت سیاسی این کشورها بر گردش سرمایه جهانی شده حاکم نیست؛ یعنی زور سیاسی نمی تواند ارزش اضافی را به شکل رانت تصرف کند؛ مگر وقتی که به داخل کشوری نوفودال وارد شود. در هیچ یک از آنها بازار رقابتی غالب نیست و بورژوازی مولد و طبقه کارگر در قدرت حضور ندارند. خواه بازارهای شان به روی سرمایه داری جهانی گشوده باشد و خواه برای مقابله با آن خودکفایی انزواجویانه (autarky) را برگزیده باشند، در بازارهای جهانی به جز نفت و فراورده های نفتی، چیزی دندان گیر برای عرضه ندارند؛ یعنی مازاد اقتصادی آنها در اساس ناشی از بهره مالکانه نفت است. جامعه مدنی آنها به شدت های مختلف ضعیف یا ضعیف نگه داشته شده است. در برخی مانند کشورهای عربی جنوب خلیج فارس، حوزه سیاسی شکلی کاملاً پدرسالارانه دارد؛ اما در برخی شکلی از دموکراسی وجود دارد که رانت جوای انحصاری را مجبور کرده است برای تداوم و تضمین رانت، به حاکمیت زور بر اقتصاد، شکل قانون و برنامه بدهند. در برخی از کشورها، قدرت حوزه سیاسی با جنبش سیاسی یا اجتماعی به دست آمده...

ادامه در صفحه ۲

برادران گرامی

آقایان شیخ محمد و علی قهرمانی

مصیبت درگذشت خواهر گرامیتان را مصیمانه

تسلیت عرض می کنم. از خداوند سبحان برای آن

مرحومه علو درجات و برای شما و سایر بازماندگان

به ویژه آقایان حسین، شاپور، سالار و سامر

قهرمانی صبر آرزو مندیم.

مهدی رحمانیان

برادر گرامی جناب آقای محمد رضا منصوریان

مصیبت جانسوز درگذشت فرزندان دلبدانتان را مصیمانه

تسلیت عرض می کنیم. از خداوند متان برای آن مرحومان رحمت

واسعه و برای شما و سایر بازماندگان صبر آرزو مندیم.

محمد هاشم مهیمنی، مهدی رحمانیان

ارتباط با روزنامه شرق

SHARGHLINE
@SHARGHDAILY.IR

یادداشت

مدیریت بحران سیلاب های شهری

که به عنوان معبری برای تسهیل ترافیک شهری شیراز از آن استفاده کنند. ولی این نوع میان برزدن از طریق عوارض طبیعی مانند مسیل رودخانه خشک، همواره بخشی از شهر شیراز را در معرض خطر سیلاب ناگهانی و سیلاب واریزه های قرار می دهد. راه معقول آن است که چنین جاده های میان شهری از شیراز و سایر شهرهای ما (مانند تهران، تبریز و اهواز) که در محل مسیله ها و آبراهه های شهری ساخته شده اند، به تدریج برچیده و حذف شوند و راه اصلاح ترافیک شهری از روش های دیگری سنجیده شود. در شمال تهران، ناحیه لواسانات، بین روستاهای امین آباد و رودک، هتل پنج ستاره و اکنون دو برج ۱۳ و پنج طبقه ای - با عنوان هتل آرینا - در حریم بستر رودخانه جاجرواد احداث شده است. البته ابتدا مجوز هفت طبقه برای ساختمان بلندتر از آن گرفته بودند. براساس مقررات وزارت نیرو، حریم قطعی رودخانه ای که در تأمین آب شرب شهرها نقش دارد، ۱۵۰ متر است. این در حالی است که مالکان این هتل مدعی هستند که علاوه بر گرفتن مجوز با حضور نماینده سازمان آب و فرمانداری شمیرانات و امضای صورت جلسه از سوی این نمایندگان، هتل را در حریم ۲۵ متری رودخانه (آن چیزی که روی نقشه به عنوان رودخانه جاجرواد نقشه برداری شده بود) ساخته اند. نگارنده در ۱۰ سال گذشته به صورت مرتب و قبل و بعد از هر مرحله بارندگی و سیلابی شدن رودخانه جاجرواد از رودخانه و ساختگاه این هتل بازدید داشته است. هتل درست در مجاورت دیواره

پیرنو- بیدزد است. زیرحوضه های دروازه قرآن و سعدی در شمال و شمال شرق شهر شیراز از زیرحوضه های رودخانه خشک است. همچنین نهر اعظم از ارتفاعات قلات و رودخانه تنگ سرخ از ارتفاعات کوه دراک در شمال غرب شهر شیراز سرچشمه گرفته و در منطقه پیل معالی آباد به هم پیوسته و رودخانه خشک را شکل می دهند و در ادامه رواناب های سطحی زیرحوضه سعدی، دروازه قرآن و کفترک به آن پیوسته و به مهارلو می ریزد. در سیلاب ۹۸/۱/۵، نفر از هموطنان سرچشمه گرفته و در منطقه پیل معالی آباد به جان باختند و بیش از صد نفر مجروح شدند و خسارات مالی قابل ملاحظه ای بر جای گذاشت. رخداد سیلاب در بخش هایی از شهر شیراز، به ویژه در محله سعدی، خسارات بسیار گسترده ای در پی داشته و مشکلات فراوانی برای مردم این منطقه ایجاد کرد. گسترش بی رویه شهر شیراز به خصوص در محور شمال غرب و ازبیر رفتن پیله های طبیعی جذب رواناب ها و نزولات جوی و کاهش پوشش گیاهی منطقه سبب شده است که در بارندگی های با میزان بالا (بیشتر از ۷۰ میلی متر در ۲۴ ساعت) و متناوب، آب نتواند در خاک نفوذ کند و در نهایت به دلیل نبود زهکش و سیستم دفع مناسب در مسیر جاری شود. اتفاق مهم دیگری که در بستر رودخانه خشک شیراز افتاده، احداث خیابان و کنارگذر در میل رودخانه است. مشخص است که مسئولان دوره های مختلف شهرداری شیراز تشخیص شان آن بوده که چون مسیل رودخانه خشک، در اکثر اوقات سال بی آب و بدون استفاده است، چه بهتر

مهدی زارع

ساختمان سازی که با بعضا به عنوان مجاز یا کاملاً غیرمجاز در بستر و حریم رودها و با توسعه بناها در باغات در حریم رودخانه ها انجام می شود، مانع جریان طبیعی آب شده و در نتیجه باعث ایجاد خسارت و سیل در مسیر رودخانه ها است. بسیاری از منازلی که در سیلاب های ۹۴ تا ۹۹ دچار خسارت شدند دقیقاً در حریم بستر سیلابی رودخانه احداث شده بودند. حریم بسیاری از رودخانه های کشور تا ۱۵۰ متر تصرف شده اند و در نتیجه دیگر آن رودخانه ها امکان استفاده به عنوان آب شرب را ندارند. سیلاب های پنج ساله اخیر نشان داد که حریم بستر رودخانه ها در هیچ شرایطی و به هیچ قیمتی نباید به فروش برسد و محل ساخت بنا شود، چراکه این کار به توسعه حریم های سیلابی، به ویژه در مناطق مسکونی شهری و روستایی ایران می انجامد. سیلاب روز دوشنبه، پنجم فروردین ماه ۱۳۹۸ در محل دروازه قرآن شیراز، یکی از سیلاب های مرگبار سال های اخیر بود. حوضه آبریز دشت شیراز از جمله حوضه های زاگرس است که با شیب ملایم و جهت شمال غرب به جنوب شرق به دریاچه مهارلو ختم می شود. عمده ترین جریان های سطحی در درون حوضه آبریز دشت شیراز، رودخانه خشک، چنار راهدار و

حرف اول

فرصت ها و چالش های دادگاه های ویژه اقتصادی

جمال خندان - وکیل پایه یک دادگستری

با نزدیک شدن به پایان مدت فعالیت دادگاه های ویژه اقتصادی که نزدیک به دو سال پیش و به موجب «استیجاز» رئیس پیشین قوه قضائیه از مقام معظم رهبری تشکیل شده است و با وجود تعریف و تمجیدهایی که درباره نحوه عملکرد دست اندرکاران این دادگاه ها در فضای رسانه ای منتشر می شود، هفته گذشته تعدادی از حقوق دانان کشور به نقد و بررسی حقوقی این دادگاه ها پرداختند. البته نقدها و بررسی های به عمل آمده، بیشتر در راستای امور شکلی مربوط به نحوه تشکیل و چگونگی برگزاری این دادگاه ها بوده و از جمله مهم ترین آنها اینکه برخلاف فلسفه تشکیل این دادگاه ها که تسریع در رسیدگی قاطع به پرونده ها است، روند بررسی پرونده ها به گونه ای است که هم اکنون پرونده هایی از ابتدای تشکیل این دادگاه ها مفتوح بوده و هنوز منتج به صدور رأی نشده است یا اینکه برخلاف غیرمحرمانه و علنی بودن این دادگاه ها، متهمان صرفاً می توانند از وکلای انحصاری تبصره ذیل ماده ۴۸ قانون آیین دادرسی کیفری (وکلاي مخصوص امور امنیتی محرمانه) بهره گیرند! در عین حال نگارنده نیز لازم و ضروری می داند نکته ای پراهمیت درباره ماهیت آرای صادر شده از این دادگاه ها را به استحضار جامعه حقوقی و شهروندان نکته بین برساند: البته از مجموع چهار شعبه دادگاه های ویژه اقتصادی تهران، قضات سه شعبه آن، بیشتر دارای سابقه تخصصی در رسیدگی به پرونده های امنیتی هستند و صرفاً قضات یکی از این شعبه ها سابقه تخصصی در رسیدگی به پرونده های اقتصادی دارند که بالطبع آرای صادر شده از سوی این شعبه به عنوان یک رویه قضائی در کانون توجه جامعه حقوقی قرار خواهد گرفت، به ویژه اینکه امر دادرسی در مقررات مخصوص آیین دادگاه ها یک مرحله ای و آرای صادر شده نیز که اغلب متضمن زندان های طولانی مدت ۲۰ ساله برای محکومان است، به نحو قطعی و غیر قابل تجدید نظر صادر می شود. به هر تقدیر نکته ماهوی حائز اهمیت این است که شعبه تخصصی یاد شده در بیشتر آرای خود که در رسانه ها نیز منتشر شده، با این استدلال متهمان را به حبس های قطعی و طولانی مدت محکوم کرده است که «بسیاری از رفتارهایی که در این قانون (قانون مجازات اخلاکاران در نظام اقتصادی کشور) نیامده است، اعم از اینکه در قوانینی جداگانه و تحت عنوانی مستقل جرم انگاری یا به طور کلی جرم انگاری نشده باشند، با جمع بودن شرایط می توانند سبب اخلال در نظام اقتصادی کشور شوند!»،

ادامه در صفحه ۴